

Gestructureerd betogen is te leren

Iedereen die voor de klas staat in het mbo heeft er waarschijnlijk ervaring mee. Je geeft je leerlingen de opdracht een betoog te houden of een betogende tekst te schrijven en vervolgens mankeert er in de meeste gevallen qua structuur van alles aan. Leerlingen, ook in het mbo op niveau 4 (referentieniveau 3F), vinden het moeilijk om volgens een goed opgebouwde structuur een betoog te houden of een betogende tekst te schrijven. In dit artikel een lessuggestie om leerlingen te leren een betoog goed gestructureerd vorm te geven en samen met medeleerlingen tot een goede betogende tekst te komen.

In het mbo moeten de leerlingen uiteindelijk examen doen in spreken en gesprekken voeren. Om deze examens succesvol af te sluiten moeten ze de juiste opbouw van een betoog in hun vingers hebben en moeten zij deze opbouw in deze examens kunnen toepassen. Daarnaast moeten ze een examen schrijven afleggen. Bij het schrijven van deze tekst wordt, naast het correct gebruiken van de spellingregels, ook gekeken naar de inhoud en de vorm van de tekst, waarbij de opbouw volgens de regels van de klassieke retorica van belang zouden kunnen zijn, afhankelijk van de examenopdracht.

De methodeboeken die doorgaans gebruikt worden in het mbo, werken alle toe naar deze examens, maar werken vaak erg gefragmenteerd aan deze vaardigheden. Voor de leerlingen is het in veel gevallen niet duidelijk waarom ze bepaalde vaardigheden moeten oefenen of waar deze vaardigheden toe dienen. Uitleg hiervan door de docent is van cruciaal belang, maar leidt in lang niet alle gevallen tot goed begrip of tot totaaloverzicht over de vaardigheden en hun samenhang. Ook

wordt het los inoefenen van de (deel)vaardigheden en het werken uit het boek door veel leerlingen als saai ervaren.

Met de hieronder beschreven les kan aan deze problemen gewerkt worden. De les is geschreven voor leerlingen in het mbo, niveau 4 (referentieniveau 3F), en neemt negentig minuten in beslag. Alles wat je nodig hebt, is de uitdraai van de opdracht met het stappenplan (zie verderop), kladpapier, een pen, een laptop of computer en een (digitale) stopwatch.

Doelen

Het einddoel van deze opdracht is dat de leerlingen een goed opgebouwd betoog met sterke argumenten kunnen schrijven. Dit gaan ze doen met behulp van een duidelijk stappenplan. Naast dit einddoel heb je als docent nog meer doelen. Je wilt dat leerlingen: (1) samenwerkend leren; (2) sterke argumenten bedenken; (3) weten dat het beter is om niet zomaar aan een betoog te beginnen; (4) weten wat goede feedback geven is; (5) de juiste grammaticaregels toepassen; (6) de juiste spellingregels hanteren.

Inhoud

De les bestaat uit twee delen en is geschreven voor mbo-studenten die hun diploma allroundkapper op niveau 3 hebben behaald. Zij willen hun diploma voor salonmanager niveau 4 halen. In deel één deelt de docent de opdracht (met het stappenplan) uit en neemt deze samen met de klas door. De gegeven titel, van de te maken tekst, is de stelling. In dit voorbeeld is de titel 'Minder salons'. Verder is de inleiding, een uitwerking van de stelling, ook al gegeven: 'In veel straten zitten soms wel drie of meer kapsalons. Dit is veel te veel, er moet meer spreiding van kapperszaken komen.'

Vervolgens gaat de docent samen met de studenten brainstormen om zo veel mogelijk argumenten voor de stelling te bedenken. De docent inventariseert ze en noteert ze op het bord, waar ze blijven staan. Hierna gaan de studenten aan de slag volgens het stappenplan:

1. Werk in tweetallen, ga naast elkaar zitten. Je mag zelf kiezen met wie je samenwerkt. Tip: kies iemand die een aanvulling voor je kan zijn bij het werken.
2. Kies twee argumenten van het bord vóór de stelling (A1 en A2).
3. Voorzie A1 van uitleg of bewijslast. Je mag hierbij alle mogelijke bronnen gebruiken, dus ook je telefoon. Maak (korte) notities op een kladblaadje.
4. Doe hetzelfde voor A2.
5. Schrijf per argument een alinea van maximaal vijf zinnen op je laptop, iedereen schrijft dus één alinea. Denk hierbij aan het gebruik van signaalwoorden!
6. Voeg de twee alinea's samen. Zet de inleiding en titel erboven.
7. Schrijf samen een slot van maximaal vijf zinnen.

Tijdens deze activiteit laat de docent een stopwatch op het digibord meelopen en let hij op de tijd. Ook schrijft de leraar zelf mee op de computer. Zo geeft hij het goede voorbeeld, ook wel *modelling* genoemd.

Voordat we naar het volgende lesdeel gaan, opent de leerkracht zijn geschreven tekst op het digibord en bespreekt deze met de studenten. Wat gebeurde er, welke bronnen zijn geraadpleegd? De docent gaat zijn tekst hardop van feedback voorzien. Ook dit is *modellen*, de docent laat horen waar je op moet letten, waar je rekening mee moet houden, welke stappen je neemt en hoe je

Foto: Anda van Riet

positieve feedback geeft.

In deel twee van de les gaan de studenten elkaars geschreven teksten van feedback voorzien op vorm, inhoud en spelling. Vorm groepen van vijf tweetallen. Draai de geproduceerde teksten per tweetal steeds door, net als in een carrousel. Iedere tweetal kijkt dus vier teksten na:

- Student 1: op inhoud en op lopende zinnen, noem een top en geef een tip.
- Student 2: op spelling, kijk na alsof je docent bent. Bronnen gebruiken is toegestaan.
- Als je wil, mag je van rol wisselen.
- Steeds na zes minuten draaien we door naar de volgende tekst, tot alle teksten door elk tweetal zijn nagekeken. Tijdens het werken loopt de docent rond, begeleidt studenten en stuurt waar dat nodig is bij. Ook bewaakt hij de tijd.

De schrijfles wordt klassikaal afgesloten door te bespreken wat er is opgevallen. Vragen die de docent tijdens deze bespreking kan stellen zijn:

- Lukte het schrijven nu wel?
- Hoe zou het de volgende keer anders of beter kunnen?
- Hoe ging het met het geven van feedback?

Tot slot geeft de docent huiswerk voor de volgende les: herschrijf je tekst met behulp van de gegeven feedback. De bedoeling is om dan enkele teksten voor te dragen.

Ervaringen

Mijn ervaring met het geven van deze les is positief. Voor deze les heb ik per deel 45 minuten gebruikt. Wat ik zag waren studenten die serieus aan de slag gingen met het onderwerp en die actief aan het

schrijven gingen. De organisatie van deze les is zeer eenvoudig en makkelijk toe te passen op verschillende niveaus. Het gegeven onderwerp is inhoudelijk makkelijk aan te passen aan de belevingswereld van de doelgroep die je op dat moment voor je hebt. De enige voorbereiding die het van je vraagt, is het regelen van een computerlokaal, het bedenken van een contextrijke, prikkelende stelling als titel en het schrijven van een korte bijbehorende inleiding.

Tot slot: de allerleukste ervaring was de reactie die ik van studenten terugkreeg: 'Het was een afwisselende opdracht, fijn om in tweetallen te werken. Maar vooral fijn dat ik nu weet hoe ik het schrijven van een tekst aan moet pakken, niet zomaar gaan beginnen dus.' ■

Alexandra Ijsseldijk